Cybersäkerhet för alla – om kompetens, jämställdhet och krisberedskap

Transkribering: Avsnitt 46
Programledare 1: Olivia Hellbom
Programledare 2: Paula Jonsson
Gäst: Ingrid Ivars

Olivia

Hej och välkomna till det 46:e avsnittet av podcasten Vadå IT-tjej? mitt namn är Olivia Hellbom.

Paula

Och jag heter Paula Jonsson, och idag så har vi med oss en ny gäst och det är Ingrid från Compare.

Olivia

Välkommen.

Paula

Välkommen.

Ingrid

Tack.

Paula

Vi brukar börja lite med att mjuka upp oss lite innan vi börjar att gå in på själva intervjun i AI har ju kommit lite mer och mer nu in på marknaden och och sprider ut sig i samhället på olika sätt och vis. På vilket sätt har AI påverkat ditt arbete och det du gör?

Ingrid

Vi använder ju framförallt väldigt mycket till när vi skriver texter eller powerpoints eller eller så men men det finns ju olika alltså. Vi har ju inte kanske den typen av verksamhet som tillverkningsindustrin. Eller andra företag har så att men men vi använder definitivt AI det skulle jag säga. Men vi jobbar ju också med flera projekt inom Compare för att mer industriellt kunna använda AI för bättre beslutsfattande eller för andra delar i i industrin då?

Olivia

OK, ska vi gå på att du kanske kan börja med att berätta lite om dig själv och om din bakgrund?

Ingrid

Jag heter alltså Ingrid Ivars och jobbar nu som innovationsledare i Compare vi är en stiftelse. Och är ja grundade för 25 år sedan och har haft lite olika uppdrag över tid. Men från början så jobbade vi med kompetensförsörjning i princip enbart, men under åren så har det utvecklats till väldigt mycket annat och idag ser vi oss som en innovationsplattform där vi tillsammans hjälper andra organisationer och samhället till

omsällning. Och vi har ganska många projekt parallellt pågående och flera av innovationsledare som driver de här samhällsutvecklingen.

Paula

Jättespännande vad, vad är din bakgrund då?

Ingrid

Ja, jag har en väldigt brokig bakgrund, jag faktiskt. Jag är civilekonom och började egentligen min min karriär med att jobba drygt tio år inom skogsindustrin inom stora koncernen som sedan blev stora enso. Och där jobbade jag ganska mycket med implementering av olika nya IT system eller ADB som nästan sa på den tiden. Det har hänt mycket sedan dess, så jag var projektledare för ett antal projekt där och bland annat fick vara med ut ända ut i skogsmaskinerna, hur man då matade in data. Det vill säga allting idag är ju väldigt mycket inmatning, men det var pionjärer då. Men mobitex fick man använda för att kunna ha signaler från skogsmaskinerna in till dit datan skulle hamna så att ja, det var ett jättespännande att följt den här resan, så det är min bakgrund. Sedan dess har jag jobbat med väldigt mycket annat. Jag har jobbat sex år i Karlstad kommun som näringslivsdirektör och där var det ju mer att jobba med näringsliv på bredden på ett annat sätt. Sen har jag väl kanske jobbat i ganska många år i många olika företag som endera marknadschef eller VD. Och sen tre år tillbaka så är jag på stiftelsen Compare då som innovationsledare.

Olivia

Alltså innovationsledare låter så himla häftigt tycker jag. Vilken egenskap skulle du säga eller vilka egenskaper skulle du säga är viktigast när man är innovationsledare, att ha?

Ingrid

Jag tror att man ska vara väldigt nyfiken och öppen för allt alltså att jag hamnade inom det här med cybersäkerhet var nästan en slump. När jag kom till Compare så var det ju alltså det projektet som jag driver nu som heter cross body cybercapacity som är ett intergprojekt tillsammans med våra motsvarigheter på norska sidan då. Syftar ju till att förstås stärka vår resiliens och bygga robusta samhällssystem och för företag och först för kommuner eller samhället i stort. Och jag kunde ju inte direkt säga att jag kan någonting om cybersäkerhet och det vi ska också komma ihåg att det här projektet har ju pågått ett antal år och när vi skrev det. Det var ju liksom innan invasionen av Ukraina. Det var innan alla var hackade på samma sätt, alltså det fanns självklart informationssäkerhet. Det har ju många jobbat med och ni på Sogeti till exempel har ju säkert jobbat med det i många år. Vi har inte kanske benämnt det på samma sätt och framförallt inte kanske prata så mycket om just cybersäkerhet, så det var ju lite nytt nästan för fyra år sedan när vi skrev projektet och fick det beviljat. Men under tiden har ju relevansen ökat otroligt mycket. Så idag jobbar man ju mer eller mindre integrerat.

Eller tyvärr ska jag säga måste vi jobba integrerat med cybersäkerhet i väldigt mycket så att det är egentligen en slump så att innovationsledare tror jag att man ska vara nyfiken och vara beredd på att haffa och se det som händer i samhället var vi är relevanta. Vad vi behöver hjälpa till med och just det här med att lösa samhällsproblem. Det är väl egentligen det som är det viktigaste som innovationsledare. Det går liksom inte att vara expert på allting och vi är definitivt inte experter på det, men vi är bra på att se till att få in experter. Forskning med de som har ett behov och att lösa problem och att lösa de här samhällsutmaningarna. Det ska du vara nyfiken på och bra på som innovationsledare.

Paula

Wow. Verkligen en nästan liten brandtalsaktigt om det du håller på med!

Ingrid

Ja, men det är jättekul.

Paula

Nej, men jag förstår det och du verkar verkligen driven och engagerad inom ditt område, så det är jättespännande och.

Ingrid

Men jag kan ingenting så om du skulle fråga mig på djupet i tekniken har ingen aning? Då får jag liksom peka på någon som kan.

Paula

Men har ni de här personerna inhouse då eller på vilket sätt får ni den här kunskapen?

Ingrid

Nej, men vi jobbar ju väldigt mycket med med nationella organ och med till exempel. Vi har ju närheten till universitet. Där har vi forskningen. Vi jobbar väldigt mycket med andra parter. I vår styrgrupp har vi folk från MSB, till exempel och Myndigheten för Psykologiskt Försvar, så att vi får ju liksom jobba med såna som verkligen kan sin expertområden. Men det gäller ju också att vi. Kan ju vara duktiga på att se vad är det som behövs i i näringslivet eller vad behöver SME-företagen eller vad behöver kommunerna för att kunna komma vidare i arbetet och hur tillsammans bygger vi ett robustare och mer resilient Sverige? För vi är hela tiden just nu väldigt hårt pressade med olika attacker, men det kan också vara naturkatastrofer eller någonting annat som händer som gör att internet går ner eller att vi vi är svårbara så det gäller ju att hela tiden bygga oss så så robusta som möjligt och att verkligen tänka från början när vi nu implementerar nya system eller nya. Alltså vi driver ju ganska mycket utåtvecklande projekt också givetvis. Hur kan vi se till att de är robusta, resilienta och hur kan vi jobba när internet går ner alltså bara få med det från start är jätteviktigt.

Olivia

Man blir lite nyfiken på alltså hur en dag ser ut som innovationsledare också? Alltså, Ja, vill du berätta gå ta oss igenom hela en dag, en vanlig dag.

Ingrid

Ja som innovationsledare är ingen dag den andra lik ska jag säga. Man vet liksom knappt från början när man kommer till kontor. Vad som händer idag? Självklart har vi ju ganska mycket planer och väldigt mycket som det är nu mer med med förstås många andra externa, så det är teamsmöten och det kanske är också möten på plats. Men, vi har ju många som sitter på andra ställen så att det är ju väldigt mycket digitala möten för oss, men det gäller ju att ha förstås i våra projekt ett driv framåt, att vi har arbetspaket och vi vet vad vi ska göra och att vi levererar, så det är väldigt olika saker vi gör. Men det kan vara allt ifrån att vi är ute och träffar företag som har ett behov eller pratar med. Kommun som som ska göra någonting. Det kan också vara att vi har möte med studenter eller som nu då att vi faktiskt kan rigga det här med Security divas som jag ser som en viktig del i ett projekt som vi precis har som vi har framför oss.

Paula

Security divas. Det är, det är ju jättespännande det är. För mig är det första gången jag hört talas om det och jag tänker att några av våra lyssnare är det säkert jätteintresserade av att veta vad det är. Kan du berätta lite om vad Security divas är?

Ingrid

Security divas är egentligen en konferens som har funnits i Norge i ganska många år. Jag tror det var cirka 15 år sedan som det var några tjejer som. Jobbade som säkerhetsansvariga på till stora företag och som var med på konferensen med informationssäkerhet eller säkerhet i stort och var ganska ensamma. Det här tröttnade de på så de tryckte upp rosa t-shirts med Security divas på bröstet och för att visa att de faktiskt finns och tar plats. Och det där var ju lite kaxigt så sa nästa år så var det fler som hängde på och till slut så har det här liksom blivit en årlig konferens. Jag hade förmånen att vara med på en sådan konferens för ja, ett antal år sedan nu och tyckte att det var en fantastiskt bra konferens. Inte för att det just var riktat till kvinnor, utan det var så relevanta områden och så bjussig atmosfär och väldigt bra nätverkande. Förstås var det bara kvinnor som pratade kvinnliga förebilder som har olika positioner som på olika sätt pratade om cybersäkerhet eller samhällssäkerhet ur ett olika perspektiv och det var från forskning det var från företag och det var från offentlig organisationer och nån kanske från den militära sidan. Och det här gjorde att det tillsammans visar att det finns så väldigt många duktiga förebilder och det inspirerade mig jättemycket. Och just att det var väldigt bjussig atmosfär att man vågade berätta om sina misstag eller saker som man har gjort som inte blev så bra och det var liksom inte det här ängsliga eller kanske

briljera och och övertrumfa varann i det man sa utan väldigt, väldigt bra stämning. Det tycker jag var det viktigaste så att det det tänkte jag, det här måste vi se till att vi får över till Sverige. Och i och med att vi då har det här interreg projektet tillsammans med våra partners i Norge så känns det ganska naturligt att vi inom vårt projekt också satte upp det i Sverige. Så första gången förra året hade vi premiär för det här. Och vi var drygt 70 deltagare som på samma sätt hade kvinnliga inspirerande förebilder som föreläste om olika saker och ett stort gäng då som deltog och samma sak om det var i år så att 5-6:e november, nästa vecka, kommer vi alltså köra igång igen. Och har en ny uppsättning med briljanta föreläsare som är från olika organisationer, både privat näringsliv och och forskning och men framförallt från olika offentliga organisationer. Och likadant deltagarna är också ganska brett spann på till skillnad mot Norge, som då har bara kvinnliga deltagare så är vi faktiskt öppna för att alla som vill få delta. Vi tror på mångfald och jämställdhet oavsett, men vi kommer bara ha kvinnliga förebilder som pratar, men alla är välkomna att delta så att vi hoppas att det blir lika bra i år som det var förra året och att det här kan fortsätta sedan.

Olivia

Den är i Karlstad, va?

Ingrid

Det här i Karlstad. Precis i år kommer vi vara på Värmlands museum ute på Sandgrundsudden. Och det är mycket möjligt att vi så småningom kommer ha det på andra ställen, men men så länge så vi driver det här interegprojektet har vi känt att det är väldigt viktigt att det finns här i gränstrakten så att vi har det i Karlstad.

Paula

Ja, jag är. Jag är lite nyfiken på. Vad är anledningen till att ni fortfarande kör endast kvinnliga föreläsare?

Ingrid

Nej, men alltså ett av syftena är definitivt att lyfta fram och främja att fler kvinnor tar plats i den här branschen. Alltså tech i sig behöver ju definitivt mer kompetensförstärkning oavsett, men det finns ju väldigt många duktiga tjejer som skulle kunna ta för sig väldigt mycket mer och det vill vi främja och cybersäkerhet är definitivt ett område. Jag tror jag såg någon siffra häromdagen på att det behövs fem miljoner nya personer inom cybersäkerhet. Då pratar vi i hela världen i och för sig så vi pratar inte Sverige, men alltså det är otroligt mycket kompetens som kommer behövas. Tyvärr ska jag säga, man skulle ju önska att vi inte behövde jobba med cybersäkerhet i den bästa

av världar kunde vi alla ägna oss och bli ställa åt hur vi gör en twin transition både med grön omställning och digitaliserar det mer och jobbade framåt. Men men tyvärr som världen ser ut så behöver vi jobba med att både bygga robusta och resilienta system. För att kunna vara hållbara på det sättet så att man skulle önska att vi inte behövde så därför behövs det kompetens. Det behövs självklart alla, men men jag tror också att det behövs definitivt att vi knuffar fram fler tjejer. Så att konferensen riktar sig ganska mycket till såna som redan är yrkesverksamma som har kanske en en. Ja tech-bakgrund eller jobbat med datavetenskap, sitter på en IT-avdelning någonstans, men som kanske inte specifikt känner att jag jobbar med cybersäkerhet och idag finns det väldigt mycket olika utbildningar som man snabbt kan gå till exempel. Vi har ju cybercampus med med och också arrangerar Security divas. Och där finns det ju väldigt mycket bra kurser. Man kan gå för up-skilling re-skilling som man säger idag för att få den här knuffen att känna nej men jag kanske också ska lägga här på toppen så jag kan förstå och i mitt dagliga arbete också få in den här parametern cybersäkerhet. Det ser vi som väldigt viktigt, men det är också viktigt för unga tjejer som ska precis välja inriktning eller välja vad man ska läsa vidare. Där behöver man kanske också se att det finns väldigt mycket duktiga kvinnor i den här branschen. Därför är det väldigt viktigt att ha superstjärnor på scen som pratar och då finns ganska många att välja på så att vi har en hel radda i år igen.

Paula

Så klart, hur många år har ni kört det här i Sverige?

Ingrid

Ja, det är bara två så att det är precis i starten så att vi är fortfarande nybörjare och utvärderar och lär oss vartefter. Men vi fick ju väldigt fin utvärdering första året, att alla som var där tyckte att det var fantastiskt bra och vi ser ju också att många har ju anmält sig år igen. Men det sprider sig så att vi har också många nya som inte var med förra året.

Och många som ju absolut, det här är inget som är regionalt, utan det här är ju ett nationellt. Men det är klart i bruset av allt som händer kan det vara svårt att nå ut, så det är ju inte så att det kommer tiotusentals och vi är väldigt måna om att vi inte vill ha det här digitalt utan är på plats. För det är det som bygger nätverk. Så vi spelar inte in och kommer inte sända digitalt att även om vi har fått frågan att många har svårt att resa och så vidare. Nej, utan endera är man med eller så tyvärr så missar man.

Olivia

Hur ser det ut på marknaden för cybersäkerhetsinriktade om man säger? Kommer det är det många alltså är det brist på folk inom det och hur alltså? Så här är det ovanligt att juniorer, alltså direkt från skolan, väljer den inriktningen, eller hur?

Ingrid

Jag tror nog att tyvärr så så blir man mer och mer uppmärksammad på att det här är sen ska jag säga att det behöver inte vara ett yrke, utan jag tror att det är väldigt viktigt att många av oss får det här som ett på toppen. Alltså att vi också tar oss an det här området så att det det är inte så att man måste bara jobba med cybersäkerhet. Självklart så behövs det också. Inom försvaret har man cybersoldater idag till exempel. Det hade vi inte för tio år sedan så att det är liksom vissa yrkeskategorier kommer definitivt att vara benämnda som cybersäkerhetsexperter. Men jag tror att den stora massan varenda företag borde ju ha en person som förutom att man jobbar med drift och servern eller vad man gör har på toppen jobba med cybersäkerhet, eller hur skyddar du din digitala egendom? Det är egentligen det det handlar om. Alltså hur kan vi garantera att vår digitala egendom fungerar även imorgon och nästa vecka? Det är ju det viktigaste, så jag tror att alla behöver inte känna att man ska välja yrke cybersäkerhet utan alla måste förstå att vi kan ta del av det och jobba lite grann mer med det imorgon än vi gjorde förra veckan lite så.

Paula

Jag tänker också den här. Konferensen nu då du säger att det det riktar sig till de som ändå har någon typ av roll inom IT men som är lite nyfiken på cybersäkerhet och och så när jag tänker för de som inte har en roll inom IT, men som ändå är intresserad av cybersäkerhet skulle man kunna vara med på den här konferensen ändå eller blir det för? Blir det för hög tröskel?

Ingrid

Nej, jag tror att den vi försöker verkligen inte ha så hög tröskel, utan det är ganska så ska jag säga, populärvetenskapligt för att kittla fler att tycka det är intressant. I vårt projekt var ju faktiskt med under yrkes SM som ju faktiskt hölls här i Karlstad förra året och hade en monter. Vi fick ju inte vara med av alltså i tävlingen Yrkes SM, den är ju kanske mer för yrkesverksamma, men vi tycker att det här är ett område som är ganska viktigt och vi hade ju stort intresse bland de elever som kom förbi. Och faktiskt var det väldigt många tjejer som kom och där kan man ju fundera på vad. Vad är det som attraherar? De killar som kom var ju mer kanske intresserade av spelindustrin och liksom tittade på för vi hade ju självklart lite övningar man kunde göra och lite så testa hur det ser ut att bli hackad. Med killarna kanske hade ett annat intresse, men tjejerna kanske var med på djupet. Det här ville hjälpa till och do good verkligen. Alltså. Det är lite så här. Hemvärnssoldater hur hur kan vi hjälpa till med cybersäkerhet lite grann? Och det kände jag att det var ganska många tjejer som kom och var nyfikna på, så jag tror att det finns ett intresse hos tjejer att faktiskt jobba med cybersäkerhet av ett annat skäl. Att man vill vara liksom på den goda sidan och vill det kanske det här vårdandet som många många har. Nu ska vi inte generalisera för så här är inte världen, men vi vi upptäckte i

alla fall att det var ganska många tjejer mer än vi kanske tror. Både som kom och var intresserade och stannade till.

Paula

Vad häftigt! Alltså det och det är ju det här som jag jag ser mer och mer även kopplat till folk som söker LIA plats hos hos oss, att det är fler tjejer som söker sig till IT- branschen i stort och jag tycker att det är roligt att höra också att du också ser att det är fler och fler kvinnor som vill engagera sig och tycker att det är intressant och do good, ger lite hopp inför framtiden också.

Ingrid

Absolut. Det är som jag säger att jag skulle vi önska att vi inte behövde jobba med det här. Men men som världen ser ut så gör vi det och det är klart att oavsett skulle jag säga om man blir hackad eller om det är främmande makt som har gjort någonting så behöver vi i alla fall jobba med med trygga säkra system och som kanske också är användarvänliga på alla sätt så att just det här med robust och resilienta är ju väldigt viktigt att jobba med.

Paula

Precis vad, vad tänker ni då framåt nu har ni kört då snart två år eller två gånger? Vad vad är planen framöver? Har ni något mål som ni vill nå?

Ingrid

Nej egentligen inte utan jag hoppas ju och tror att det här kommer bli ungefär som i Norge, att det blir självgående och att vi har en organisation som går bakom så att det inte bara är det projekt som just nu då ligger bakom. Vi har ju ett jättefint samarbete med både Karlstads universitet och cybercampus. Cybercampus är ju alltså ett uppdrag för de svenska regeringen att jobba vidare med både forskning, utbildning och innovationer inom cybersäkerhet och där finns det alltså en hel katalog med utbildningar som man kan gå för up-skilling re-skilling eller uppdragsutbildningar för företag som skulle behöva det. Det finns också delar inom forskning givetvis, för vi behöver forskas mer inom området och vi behöver nya företag. Det behövs innovationer som ser till att vi tryggar det här så att det blir liksom inbyggt från start och det här är ju ett ganska nytt område så att vi behöver definitivt se att det blir avknoppningar från befintliga företag, men också nya forskningsrön eller studenter som går och bär på en bra idé så att vi kan ta hand om dem på ett bra sätt så att det blir företag, det behöver vi. Det jobbar cybercampus med så att där har vi ju dem med och de kommer också med och faktiskt prata på scen och berätta om de här möjligheterna till utbildningar eller up-skilling/re-skilling om man vill gå en snabbkurs och det kan också uppdragsutbildningen för företag som köper helt enkelt en en utbildning som *att vi skulle behöva bygga på det här för vår personal för att just få den här kompetensen* så det jobbar de med och då

kanske det är så att det är där Security divas hamnar om några år. Vi kommer självklart ha löpande som vi gjorde förra året. Utvärdering och se lära när vi skruvar på någonting. Vad var? Bra behåll, det är det någonting vi ska göra bättre, så gör vi det och det kanske är så att det inte alltid ska vara i Karlstad. Det kan ju vara rullande över hela Sverige och det här är också sånt som vi får se vad som är mest lyckosamt. Och jag känner bara att huvudsaken att vi lyfter frågan och så länge som det är relevant så får vi fortsätta.

Olivia

Det det låter så himla intressant. Jag önskar att jag hade kunnat gå på det.

Ingrid

Ni får komma nästa år då!

Olivia

Ja precis måste.

Paula

Jag göra det verkligen. Nej, jag blir jätteinspirerad av att höra höra dig prata om det här. Det är det. Nej, det är riktigt inspirerande. Vi återigen sugen på att persue en karriär inom IT.

Ingrid

Nej, men det är intressant och det är klart att här har vi allt ifrån. Som sagt, forskare som berättar om om nya forskningsrön. Vi har myndigheten för psykologiskt försvar som berättar om hur vi hela tiden är utsatta för påverkanskampanjer från främmande makt och vad som händer med oss människor och hur vi rycks med i det här med fake News och alltså jätteintressant. Och vi har föreläsare som pratar om om vägskäl som vi står inför. Vi har med Hanna Linderstål som var valt till årets säkerhetsperson i Sverige. 2024, som har en jätteintressant bakgrund och hon har ju väldigt mycket om både allt ifrån berättar om spionage på internet till vad du lämnar ut, alltså så spännande så att oavsett vem man är så är det intressant att lyssna på det här. Det är liksom så här skräckblandat nästan och lyssna, men men man får liksom inte fastna i alltså att det här är så stort och så svårt utan man också får en gnista att, va fasen det här ska vi göra någonting åt. Vi får hjälpas åt. Vi ska verkligen jobba med de här frågorna så att vi inte hamnar där, så det det definitivt den andan som finns över hela konferensen.

Olivia

Så att den känns svår, kanske den här frågan, men vilka alltså? Man förstår ju att cybersäkerheten är mycket eller väldigt relevant idag i och med allting som händer och att det har gått så himla. Det känns som att det går så fort de senaste fyra åren som du pratade om också. Vilka kompetenser tror du alltså är mest kommer vara eller är mest

efterfrågade inom cybersäkerhet om liksom om man inte ser på framtiden och nu som sagt, vi kan gå på den här konferensen. Det kanske är steg ett om man vill börja liksom, men vad? Var det en oklar?

Ingrid

Ja nej, men jag förstår frågan och den är ju jättesvår att svara på. Jag tror att det behövs allt. Det behövs självklart forskare som forskar vidare på både integritet eller forskar på överhuvudtaget delar som vi kan göra bättre rent systemmässigt och teknikmässigt, men väldigt mycket också handlar ju om vårt beteende. Alltså, det är ju vi människor som klickar på fel länk och som gör fel saker det. Det spelar ingen roll hur stora och tunga och robusta brandväggar vi bygger om vi ändå gör fel, för där handlar det ju väldigt mycket om en medvetenhet och kanske också väldigt mycket humankunskap in i det här. Så jag skulle säga att det är på bredden och där tror jag att alla nästan som jobbar inom inom konsultbranschen och jobbar inom alltså behöver hjälpas åt att se till att man hela tiden får med den här horisontella aspekten på något vis med med hur bygger vi säkra system så att vi inte gör fel? Och tänker till att man liksom får kanske en extra varning innan man trycker någonstans eller vad det nu kan vara stort som smått, så jag tror det liksom inte är en kompetens utan vi behöver allt ifrån förstås titta på hur vi datalagrar, hur vi ska vi kommunicera via svenska satelliter som är på väg nu eller ska vi kommunicera via amerikanska? Så det är väldigt. Det som är på gång just nu är man tittar väldigt mycket på säkra datalagring, tittar på satelliter, titta på hur vi egentligen ska kommunicera och vad vi ska använda för. Alltså mjukvara. Ska vi vara beroende av amerikanska leverantörer eller ska vi bygga upp europeiska? Alltså? Det är väldigt mycket som händer beroende på olika saker givetvis. Och allt är inte cybersäkerhet men men det handlar hela tiden om att vi ska bli så robusta och resilienta som möjligt. Det är ett ord som jag säger hela tiden och det är buzzwords jag vet. Men men det är väldigt mycket det det handlar om just nu. Att göra oss oberoende av andra och att själv styra och känna oss trygga med det.

Paula

Men jag tänker också, hur har din inställning till säkerhet förändrats i takt med att du har blivit mer inblandad i såna här Security eller cybersäkerhetsprojekt?

Ingrid

Nej, men jag har nog tänkt väldigt mycket mer på både hur man exponerar sig och även nej. Men sociala medier till exempel är ju också en en fundering. Vi hade faktiskt ett ganska intressant. Nätverksfrukost som vi har på Compare regelbundet som handlade just om det här med. Vad är det för data vi lämnar ifrån oss vet vi det förstår vi det och det var jätteintressant och där hade vi bland annat med en norsk startup som heter Hudd. Bygger på ordet neighbourhood på på norska blir det hudd de är alltså en uppstickare och konkurrent till Facebook, fast utan algoritmer och utan reklam, och de

är på väg att etablera sig i Danmark och Sverige så att vi hoppas ju att det kan bli en etablering här i Karlstad. Men vad de bygger på är ju mer det här också att du ska veta och känna att var lämnar du ifrån dig. De säljer alltså inte ut din data till en tredje part och det är klart att det här är också saker som jag ser fler och fler som faktiskt lämnar sociala medier helt och hållet. Man vill inte vara beroende av Meta eller lämna ut hela sitt sitt liv där. Se vi kan ju se att det är många såna trender som faktiskt har svängt sista året eller åren egentligen och man kanske blir försiktigare med med vissa saker, även det här med hur vi använder Chat-GPT och AI. Det är ju också en sak som man ska fundera på. Vad är du lämnar ifrån dig när du laddar upp alla dina dokument och be chatten översätta till engelska eller få ner det i fem punkter? Alltså, det är det är många saker som vi ska fundera på och det här är ju saker som vi behöver hjälpas åt med oavsett vem man är och vad man jobbar med.

Olivia

Intressant att ta upp AI för jag satt och tänkte på det, men jag tänker mer på också de inte de de som inte jobbar inom IT, alltså vi som jobbar inom IT har ändå en ett litet hum, kanske en förståelse eller en tanke innan vi laddar upp eller innan vi testar att göra saker. Ja, lämnar ifrån oss data. Vi har en det med oss men. Det är så många civila som inte har den kunskapen.

Ingrid

Så är det definitivt och det precis som du säger alltså det är väl där man får fundera på? Hur kan vi nå ut i samhället i stort? Alltså tittar vi inom vården, till exempel finns det otroligt många som skulle behöva en crash course inom inom säkerhetstänk och och även säkra system. Och där är ju också alltifrån ni som leverantör av av IT-tjänster behöver ha med det här, men även kanske oavsett för det är allting. Idag är ju väldigt digitaliserat och vi är väldigt beroende av vad uppkopplingar. Alltså, jag tror att det är väldigt viktigt att man ser till att vi vi får en större medvetenhet alla oavsett vad man jobbar med. Tittar man på en kommun idag alltså, det är ju otroligt många system som man har där. Det är liksom allt är ju digitaliserat mer eller mindre inom hemsjukvård inom allting så att och det är ju samma sak där. Vad är det vi lämnar ifrån oss? Hur? Hur hur ska man vara försiktig med? Du har ju journaler, du har ju allting egentligen i den här världen, så det är väldigt mycket och ni ser ju också att väldigt många kommuner idag tyvärr är hackade.

Olivia

Ja man läser ju om data läckor och ja.

Ingrid

Så det är en sårbarhet vi har och det är klart att i en kommun som har en så komplex organisation och så många, många olika enheter med otroligt många system så är det

väldigt lätt att något av dem. Det gäller bara att du kommer in på ett ställe så kan du ju komma åt ganska mycket tyvärr.

Paula

Tyvärr komma åt personlig information som inte vem som helst ska ha tillgång till finns ju de som har skyddad identitet som ligger i systemen. Som det får ju verkligen inte komma ut bland annat.

Ingrid

Så är det.

Paula

Men jag tänker också. På på just cybersäkerhet och vilka problem det också kan medföra. Jag menar vi, vi pratar mycket på jobbet. Om ja, men hur mycket ska en utvecklare ha tillgång till sin dator? Vad får den installera? Inte installera och att IT-avdelningar tar mer och mer kontroll över utvecklares datorer och det här är ju du mer insatt Olivia, men jag ser ju det från ett annat håll. Ett ledarhåll att problemet blir ju när vi ska låsa ner för mycket är ju att då börjar personer ta omvägar istället. Och och jag ser en ett problem i att man inte riktigt möts på mitten, utan det är två fronter som står och fightas mot varandra. Att utvecklare känner sig inte litade på och IT-avdelningen vill inte ge för mycket mandat för att då kan man klicka på fel länk eller ladda ner fel sak. Vad är din take?

Ingrid

Nej, men jag tror såhär. Det här är väldigt viktigt att man förstår ända från styrelsen till ledningen cybersäkerhet. För att ta man sig inte an uppifrån och ner och det rinner den vägen. Det här är inte IT- avdelningens ansvar. Det här är allas ansvar och har man inte förstått varför man inte då kan till exempel gå in privat på chat-GPT och stoppa in hela företagets affärsmodell eller kundregister eller vad det nu är man man tycker man ska rensa eller eller få hjälp med förstår man inte vad man gör. Alltså. Det är jätteviktigt att det kommer uppifrån. Det här är inte IT-avdelningens ansvar. Utan det här är allas i verksamhetens ansvar och kommer inte uppifrån och ner och att man förstår att man måste vara tydlig med det här. Då kommer det tyvärr aldrig att bli bra utan vi måste hjälpas åt oss. Som sagt, få alla att förstå sin roll. Sen säger jag inte att en VD eller en styrelseledamot behöver vara expert på cybersäkerhet, men om man inte trycker på att det här är viktigt att vi tyvärr måste strypa av vissa saker eller man får inte ska inte vara det är då. Då kommer vi aldrig lyckas. Jag tror det är jätteviktigt att man har det här i hela organisationer, uppifrån och ner.

Olivia

Man kan det kan ja. Jag tänker att det kan ju också bli åt andra hållet så som du var inne på att. Att man känner sig att man har inte att man känner sig liksom. Ja, hur ska jag förklara? Men att att man tas bort alla rättigheter, man är ju ändå en utbildad inom någonting och det är oftast liksom en utvecklare tänker jag som du syftar på som kanske har. Ja inte kan utföra sitt arbete riktigt, utan det måste ta så lång tid för vi måste gå igenom många, många, många steg. När det kanske är en ganska så simpel task som man gör i sitt arbete ganska ofta. Men idag på grund av läget så kanske man inte kan ha den rättigheten eller alla kan inte ha den och då tar vi bort den falla typ. Så det känns som ett företags. Det kan ju bli ett så här ett känsligt ämne på företag kanske?

Ingrid

Ja, det här beror nog kanske på det är en jättesvår fråga och jag sitter ju här och har ju inte kunskap om det här förstås. Men jag skulle säga att tittar man på att du jobbar med säkerhetsklassade verksamheter så är det ju inte ett problem. Där får man ju liksom bara lämna ifrån sig allting nästan du går in i vissa rum. Du kan inte ens ha din privata telefon med alltså ingen alltså, så det finns ju företag som självklart klarar det här. Det är bara att sitter man lite mittemellan och är privat företag som är van att jobba på ett visst vis. Då känns det ju alltid begränsande om man liksom stryper åt vissa saker. Men hade du från början jobbat med säkerhetsklassat företag som kanske till och med har du vet verkligen rum som är av som inte går att avlyssna eller vad det kan vara så så är det ju inget problem och där har man ju super koll på vilka datorer du får ta in och vilka telefoner eller klockor eller vilka devices du har. Så det är klart vi lever i olika världar med olika öppenhet. Men men jag tror nog att man. Får kanske inse att det är inte privat man jobbar, utan det är faktiskt för ett jobb. Du är anställd och göra och då får man förstå att det är vissa saker som som gäller där, men jag förstår att det ja.

Olivia

Och fler och fler företag kommer att ta och eller vidta åtgärder för att ja, men öka på säkerheten, eller?

Ingrid

Ja, det måste man och man ska klara sig från attacker så tror jag att det är väldigt bra att man gör det lite självbevarelsedrift där kanske, men jag förstår att det ser begränsad. Är man van att jobba på ett visst vis eller kunna få använda sina devices både privat då och använda både till till saker. Det är klart att det det känns ju alltid begränsande, det är väl ta ifrån någon någonting som har varit bra. Det är klart att det är jobbigt och och i vissa fall också har jag hört att man man då privat loggar in på Chat-GPT istället. Och det är klart att det här kan ju ha förödande konsekvenser givetvis för företaget, så det gäller att man pratar om det och förstår och skapar en förståelse.

Paula

För där är det ju, det blir ju det då alltså att det blir det här att man tar en en annan väg för att nå fram till det som man egentligen hade velat nått genom sin företags dator eller systemen som man har på den. Och då kanske själva genvägen blir en en säkerhetsrisk istället.

Ingrid

Så är det verkligen?

Paula

Och då tänker jag på alla de här cybersäkerhetsutbildningarna som man går på internt på företag av olika slag. Alla har ju vi våra egna. Cybersäkerhetsutbildningar sen jag vet inte hur. Vad tänker du om att nå den enskilda individen du har sagt att vi ska prata om det och liksom skapa en förståelse. Men har du några goda exempel från verksamheter som du har varit i?

Ingrid

Jag tänker så här alltså, vi fick ju faktiskt alla svenskar, den här gula broschyren från MSB och den var ju väldigt bra. Sverige fått jättemycket beröm i andra länder för att vi vågar och lite modigt prata om att det kan bli kris eller krig. Många stoppar, liksom huvudet i sanden och den lärde oss ju en hel massa saker att vissa kontanter hemma och att vi ska se till att ha telefonnummer nerskrivna och så. Och sen skulle vi också ha havregryn och vatten och allt vad det är om man ska göra. Och det är ju bra. Men och jag saknar är ju egentligen den digitala preppingen för privatpersoner. Nu kommer snart den blå broschyren som kommer ut ifrån MSB till alla företag och den är väl också någon slags preppingbroschyr och när krisen eller kriget kommer. Men vad jag skulle säga är. Jag tror att väldigt viktigt att man också gör den först och främst digital prepping. Vad behöver jag som privatperson när internet går ner? Oavsett om det är för att? En miljökatastrof eller någon har grävt av stora kabeln till alla internet går ju i princip till Stockholm och vänder. Vad händer? Hur klarar jag mig? Och då är det inte bara att jag kontanter hemma utan allt. Om internet är borta. Behöver jag ha mina recept utskrivna som mina gamla föräldrar kanske behöver eller mina barn behöver eller vad är det viktigaste i min värld för att klara en dag, en vecka, en månad utan internet? Och blir jag hackad och alltid krypterat har jag bilder som jag absolut skulle vilja ha kvar. Alltså? Jag tror att det är väldigt viktigt att vi som alla funderar på vad är jag absolut beroende av vilka tjänster behöver vi ha? Och se till att vi har backuper eller alternativa vägar, oavsett om jag printar ut eller lägger det på ett USB minne eller vad jag nu gör. Det tror jag är väldigt viktigt och likadant bör företag. Folk tänka stora som små. Hur klarar jag en dag en vecka, en månad utan internet? Till exempel har vi ritningarna utskrivna. Har vi ett kundregister? Det kan vi ringa alltså vad vad kan vi göra? Kan vi fortsätta produktion eller är konkurs inom en vecka eller en månad? Där tror jag vi skulle behöva tänka lite mer och träna och öva på det oavsett om du är privatperson som anställd eller som företag

och den medveten tror jag vi behöver bli bättre på och framförallt i länder som Sverige som är ett av de mest digitaliserade länderna i världen. Vi ligger väl? Ja, det är lite olika mätningar i olika år, men vi är alltid topp tre skulle jag säga på digitalisering och vi är också väldigt innovativa. Nu tror jag senaste mätningen var vi etta i världen, men vi ligger 1, 2 3 någonstans där också. Men vi ligger bra mycket längre ner vad gäller cybersäkerhet. Jag tror att det är 26:e plats eller något sånt där och allt det här är ju sånt som är väldigt svårt att mäta och säga exakta siffror på. Men det säger ändå någonting om oss att vi är digitaliserade. Kanske snabba till alltså early adapters slänger och snabbt in i ny teknik, gillar teknik och är ganska drivna och det är kul och bra och det driver Sverige framåt. Men det gör oss också ganska sårbara om någonting händer. Så där tror jag att vi måste börja.

Paula

Precis nej, men där tar det ju upp någonting som jag inte alls har tänkt på faktiskt just det här med som du säger bara recept, telefonbok eller sånt som man bara förväntar sig ligger på sitt ställe man hittar det lätt eller det bara finns där. Ja, men. Vad, vad gör du då om du inte kommer ut på valfri receptsida och kan titta på ditt recept, hur lagar du då mat?

Ingrid

Ja och 1177, du kommer inte åt dina när matrecept eller om det är medicinrecept eller du kan inte komma åt någonting så att frågan är liksom, vad gör du? Hur lever du din dag? För kontanter kanske också då du har tänkt att du i alla fall har hemma ett par 1000 är det inte mycket man har, men men vad ska du? Du kan inte hämta ut medicin för du kan inte bevisa vad du ska ha.

Paula

Ha. Nej, men där har jag ju haft lite konflikt i tanken just med när du nämner kontanter för att det är ju fler och fler butiker som inte längre tar emot kontanter och då finns det ingen anledning heller att ha kontanter hemma kan jag känna ibland? Men samtidigt så ser jag ju också att ja, men våra vårat värde på vårt bankkonto är bara några siffror på en skärm. Det finns ingenting som kopplar det fysiskt. Tänk om vi kommer in där en dag och så står det noll?

Ingrid

Det, det är ju först att du inte kommer in alls. Du kan aldrig bevisa att du har pengar. Nej, men jag tror att idag jag håller med dig och det här är ju sånt som man tittar på också. att Sverige kanske återigen är de första. Jag tror att det är vi och något land till som är cashless ligger i topp där också. Bra eller dåligt, men det är ett fakta och det är klart att där kommer tittar man på. Tror att man ska dels ha krav på att vissa butiker måste kunna ta emot alltså betalningslösningar med kort eller hur du gör även om du inte har

uppkoppling så var det ju förr alltså vi som är lite äldre. Kom ihåg när det fanns präglade kort och så drog man det i sådana här maskin. Säkert var det inte uppkopplat. Man visste ju inte om jag verkligen hade pengar utan man och det är samma sak som förr i världen. Man skrev checkar då affären tog emot min check och visste ju inte egentligen om vi hade de här 200 kronorna som jag skrev i något sånt där. Var det stora belopp fick man ju ringa banken och och kolla checken, så var det på den tiden. Men men det jag förstår ju varför butikerna idag inte tar emot kreditkort utan att ha uppkoppling. Givetvis för just att det har det. Finns det pengar på kontot? Men nu nu tittar man ju på lösningar där man ska kunna i ett offline läge kunna ändå. Genomföra transaktioner det är lite nytt och annorlunda och det här tittar man ju på förstås på på nationell nivå hur vi ska kunna få till. Men jag tror också att i ett läge av kris är du företagare och har en affär och du har grejer att sälja nog fasen tar du emot pengar om det är krisen du står där och inte får sålt dina varor. Jag tror att du och är man ganska benägen. Då tar de här 500 lappen som du kommer med, så jag tror att vi vi. Det är en sak idag i fredstid då när allting är lugn och ro sådär och solen skiner så då behöver du inte ha kontanter. Men jag tror att vid en kris så är det ganska bra. Sedan tror jag också att vi självklart kommer jobba precis som vi har lärt väldigt mycket av Ukraina. Laga laga laga alltså de jobbar ju hela tiden med att få upp nätet tillbaka igen. Alltså? Det är ju inte så att vi vi tror att det kommer vara ett långt avbrott men men det kan ju också hända saker som gör att det det blir längre än vi kanske tror, men det gäller ju att man jobbar hela tiden för att få upp internet tillbaka och få upp ett ett vardagligt samhälle tillbaka igen. Det är ju hela tiden det man kämpar för.

Olivia

Ja, det är läskigt att tänka tanken, för man har ju hela sitt liv alltså digitalt. Jag har inte någonting på papper, typ när jag tänker på det.

Ingrid

Det är faktiskt lite såna övningar vi har gjort i de här projekten som vi jobbar med så tar vi liksom igenom deltagarna genom ett dygn eller två dygn eller tre dygn. Vad har du gjort alltså? Du vaknar en morgon. Vad är det första du gör? De allra flesta säger ja, jag sträcker mig efter mobilen och läser nyheterna. Då säger jag ja, men nu är det så att det är liksom inga nyheter uppdaterade här. Vad gör du då? Ja, då får jag kolla wifi liksom i huset där jag bor så här så upptäcker du att wifi finns det liksom ligger nere? Ja, då tar du bort wifi och försöker köra din mobil med mobildata. Det funkar inte. Vad gör du då alltså hur hur lever du genom en dag? Kan du ens öppna? Dörren i ditt hus utan att det är internetuppkoppling kan du åka buss till jobbet till skolan kommer det ens en buss? Har vi ens koll på den elektroniska tavlan var bussarna finns alltså börjar du så här så

kan en dag bli ganska jobbig. Du tar det inte långt utan egentligen att du har uppkoppling.

Olivia

Det känns som att det krockar med alltså våran generation, att vi är så himla måna om miljön och ingenting ska skrivas ut i papper utan allting ska bara vara digitalt och så tänker man ju lite också när man lever att så här ja, men kanske inte miljöperspektiv, men att man har mycket. Ja men handtaget är liksom kod och du slipper ha nyckel. Det är liksom? Ja, det krockar lite med dagens samhälle liksom.

Paula

Precis och larm. Såna saker.

Olivia

Ja mitt, mitt brandlarm är ju det kanske funkar ändå i och för sig.

Paula

Jo, men jag tänker också så här, hur hur når du fram till brandkåren, om det blir en kris eller hur når du fram till 112 om det blir en kris? Om inte linjerna fungerar.

Olivia

Nej.

Ingrid

Jo, det har vi också då ställt frågan i de här gruppövningar som vi har gjort lite grann där är det ju faktiskt de seniora som klarar sig bättre för de har lite mer koll så här. Ja, men då loggar jag in på. Då tar jag fram radion, så är det radio P4 där jag får höra mina nyheter. Dagens ungdomar har ingen susning av radio P4 och då ja, de har liksom hört det, men man ska nog ha någon radio så där då. Ja, vev radio eller solceller och så ja, men vadå P4 och vadå megahertz och alltså du vet, hur får jag in den frekvensen? Man har ingen susning och det här självklart kommer att fatta och lära sig, men det är ganska intressant att se att den den äldre generationen där har mer koll på läget liksom för man lyssnade i alla fall på lokalradion, men där kan man då få information, till exempel om att ja, men det står en brandbil uppställd på ett ställe. Då får du faktiskt fysiskt ta dig dit om du inte kan ringa. För det är klart 112 kommer ju inte att funka.

Paula

Så är det ju, så är det ju. Vad jag tänkte på en grej. Nej, men det är ju en väldigt intressant. Är det då den här övningen som ni har gjort då? Ja, men kolla nyheterna där du berättade om, är det en då en tankeövning eller gör ni det fysiskt på något sätt?

Ingrid

Nej, det är en tankeövning att bara resonera sig igenom en dag eller två dagar. Eller vad gör du efter tre dagar med för få relevansen i de projekt vi bedriver? Det är därför vi gör det här för att vi ska få ett annat projekt. Är ju det här med överdrift av internet? Att om internet går ner helt och hållet, vad gör vi då och då? Tittar man på till exempel hur vi. Inom stadsnätet i Karlstad, till exempel då ska kunna ha en viss kommunikation där Karlstad kommun ska kunna ha så här krisinformation till medborgarna i alla fall så att man kan komma upp där. Det kan ju hända att vi kan nog vissa saker som fungerar. Vi kanske kan kommunicera via bluetooth med varandra om vi är nära varandra alltså så vissa saker kommer ju och självklart gör man ju allt för att laga laga laga. Men, det är som jag säger i faktiskt i mitten på artonhundratalet. Jag kommer inte ihåg årtalet exakt så skedde det faktiskt en sak som slog ut den tidens internet, det vill säga telegrafen. Det var en solstorm som. Så där som vi har till och från ni vet, vi har väldigt mycket norrsken nu. Det är ju solstormar egentligen som gör att vi påverkas ganska mycket på jorden. Men den här solstormen då på artonhundratalet slog ut det som var då det internationella systemet, det vill säga telegrafen, skulle samma stolstorm med den frekvensen som kom då hända idag. Då har vi slagit ut det mesta digitalt kan jag säga så att det det är ju det är så lätt, så vi behöver inte prata om att det är Putin som kommer eller att något annat händer. Det kan även hända naturkatastrofer, som slår det ut väldigt mycket mer än vi tror. Titta bara på vad som händer vid ett åsknedslag på fel ställe. Men som sagt, det är ju heller ju laga laga laga som gäller att man ska upp igen. Men men vi är väldigt, väldigt sårbara egentligen i det digitala samhället.

Paula

Så är det, på vilket sätt är du förberedd för om det värsta händer?

Ingrid

Ja, men jag är pragmatisk värmlänning. Du vet så att jag har koll koll på läget så att nej, men det gäller ju att se till att man har tänkt igenom. Vad händer när det är kris, vart åker jag? Och nu har jag förmånen faktiskt att då vara född i norra Värmland och där har jag ju liksom både vedspis och ved då och det mesta på koll och även har egen källa på gården så jag är inte beroende av att jag har en pump, utan jag kan slänga ner en hink, alltså så att det ja, det är mycket såna saker som gäller att ha på plats. Men det är klart att det kommer påverka oss alla väldigt hårt så att det låter som att även om man har lite koll på vissa saker. Men jag tror att det gäller ju att man ser till att man har i alla fall tänkt och övat på vissa saker och förberett sig. Både mentalt, inte minst men även så långt man kan med prepping inte bli hysterisk. Men just att se till att man och kanske också fundera på vilka andra har jag runt omkring mig som jag kan ta hjälp av? Om jag kan det här så kan du något annat ha koll på sina grannar eller släktingar eller det tror jag är väldigt viktigt. Och det och det finns det faktiskt startups nu vet jag som jobbar med det här att man ska försöka kartlägga. Vem är bra på vad? Om man tittar också på att många av oss är svenskar som är engagerade kanske i. Röda korset eller hemvärnet.

Vi blir ju ofta dubbelräknade därför att det är oftast samma människor som är med i väldigt mycket. Men vid en kris kan det ju inte både jobba på sjukhus, och Röda Korset och hemvärnet utan du hamnar ju liksom på en av dem så att vi är inte så många, kanske som vi tror medans många av oss skulle kunna engagera oss och det här. Där är också såna här saker som man kan se nu, att det är faktiskt fler som ändå vill hjälpa till i samhället, oavsett vad det är för kris vi står inför.

Paula

Ja och jag tänker att vi kan ju lägga till lite hemsidor och sånt där där man kan läsa lite mer om om hur man kan engagera sig i beskrivningen av avsnittet. Så om man lyssnar på det här så kika i beskrivningen så har vi lite länkar där.

Ingrid

Tipsa gärna också om MSB, för där finns det väldigt mycket bra checklistor både för företag och privatpersoner för prepping. Även om den gula broschyren kanske inte tog upp allt, med den digitala preppingen så finns det en hel del bra där, så det kan jag tipsa om.

Olivia

Jag ska läsa det också.

Paula

Ja, jag med.

Olivia

Ska jag avrunda med en liten fråga?

Paula

Det gör vi.

Olivia

Vad vad skulle du vilja säga till unga tjejer som funderar på en karriär inom IT eller, säkerhet eller både och?

Ingrid

Nej, men hör man inte lite så här lagd att man tycker det här är intressant med cybersäkerhet eller eller do good? Då ska man definitivt söka sig hit. Det kommer finnas. Tyvärr ska vi säga väldigt mycket karriärmöjligheter och intressanta jobb inom det här området så att det är bara att ta för er.

Olivia

Tusen tack Ingrid för din medverkan i podden och tack till dig som har lyssnat.

Paula

Och, vet du någon inspirerande kvinna som liksom Ingrid här skulle passa bra som gäst i podden så kan du höra av dig till mig Paula Jonsson eller Olivia Hellbom på LinkedIn eller mejla till addher-podcast@sogeti.com tack så jättemycket.